Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Excitatio hominis exterioris ad hominem interiorem - Cod. Aug. perg. 263

[S.l.], [14. Jahrh.]

Auctoritates Augustini

urn:nbn:de:bsz:31-59913

Visual Library

Quoniam contemplacionis dulcia multos delectant eo quod fructus eius
sunt suauissimi · pulcherrimi et celica delectacione pleni · Ideo ut ceteros
ad celestia et celestes ad meliora et meliores ad optima valeamus dulciter
excitare auctoritates optimi contemplatoris beati videlicet Augustini · explevisque
codicibus congregantes texuimus hoc in scripto ut breuitas alliceret et suauitas
prouocet et occulta proprie et meas scripturas studentem in capite dictatis est
venit miro modo · scriptura ecce omnes recipit sinu populari et paucos ad christum
vix trahit spirituales · nam teste Aug. Qui carne uiuit carne sentit
Rogo igitur cum sancto Aug. dicentes · Christe lux suauissime non decipiar nec de-
cipiam in te suauissimus scripturarum solatiis · igitur tediosi non dicant defuit
liber · impedit prolixitas quia ecce auctoritates dulcissime breuiter et lucide

Auctoritates Aug. super librum de confessione · Compilate

Tu excitas ut laudare te delectet · Quia fecisti nos ad te et inquietum
est cor nostrum donec requiescat in te · Invocat te domine fides mea quam de-
disti michi quam inspirasti michi per humanitatem filii tui · Ego sum qui peto ut
venias domine qui non essem nisi esses domine · Cum que imples continendo imples non enim
vasa que plena sunt stabile te faciunt quia et si frangantur non effunderis et cum effun-
deris super nos non tu iaces sed erigis nos nec tu dissiparis sed colligis nos · Sta-
bilis et incomprehensibilis immutabilis mutans omnia · Semper agens semper quietus
colligens et non egens · amas nec estuas zelas et securus es · penitet te et non
doles irasceris et tranquillus es opera mutas nec consilium mutas · Reddis debita
nulli debens donas debita nec perdes · Ve tacentibus de te quoniam loquaces muti sunt
Quid tibi sum ipse ut amari te iubeas a me et nisi faciam irascaris michi et mi-
neris ingentes miserias · Noli abscondere faciem tuam a me moriar ne mo-
riar ut eam videam · Et tu fortasse irrides me sed conversus misereberis mei ·
Nescio unde venerim huc in istam mortalem dico vitam · Nec mater mea nec nu-
trices mee sibi ubera implebant sed tu michi domine per eas dabas alimentum · Dare enim
michi per ordinationem affectum volebat quo habundabat ex te · Infancia mea olim mor-
tua est et ego vivo · Apud te rerum omnium instabilium stant cause et rerum mutabilium
inmutabiles manent origines et omnium irracionabilium et temporalium sempiterne

niunt rones. Tu esse et uiuere non aliud atque aliud est quia summe esse ac summe
uiuere idipsum es. Omnia que hesterna et retro faciens hodie fecisti quid ad me si quis
non intelligat gaudeat et ipse dicens quid est hoc. Tu fecisti celum et terram non fecisti
in eo. Nemo mundus a peccato coram te nec infans cuius est unius diei uita super terram
Ut in hoc seculo florerem et excellerem linguosis artibus ad honorem hominum et falsas
diuitias famulantibus in scolam datus sum ut discerem litteras in quibus quid
utilitatis esset ignorabam miser et tamen si segnis in discendo essem uapu
labam. Inuocatione tua rumpebam nodos lingue mee et rogabam te
paruus. Non paruo affectu ne in scolis uapularem. Peccabam faciendo contra precepta
parentum et magistrorum illorum. Scalpi aures meas falsis fabellis quo prurirent ar
dentius. Libera et eos iam qui non inuocant te ut inuocent te et liberes eos.
Ante illum factus quis uult non deus. n. baptizatus est et tamen in salute corporis non
dicatur sine uulneretur amplius. Nemo autem inuitus bene facit. Tu uero numerati sunt c
apilli nostri errore omnium qui mihi instabant ut discerem utebaris ad utilita
tem meam meo autem qui discere nolebam utebaris ad penam meam. Sic debitum
facientibus tu bene faciebas mihi et de peccato meo ipso iuste retribuebas michi
Caro eram et spiritus ambulans et non reuertens. Quid enim miserius misero non miseran
te seipsum. Non flente autem mortem suam que fiebat non amando te deus lu
men cordis mei et panis oris intus anime mee. Amicicia. n. huius mundi forni
catio abs te et euge euge dicitur ut pudeat si non homo sit. Sequens
ipse extrema condita tua relicto te et terra iens in terram. Ecce. n. tu domine rex
meus et deus meus est seruiat quidquid utile puer didici est seruiat quod loquor et scribo
et lego et numero. Non accuso uerba fabulorum que sunt uasa electa atque preciosa sed
uinum erroris quod in eis nobis propinabant ebrii doctores et nisi biberemus
cedebamur. Non longe a uultu tuo in affectu tenebroso non enim pedibus aut spa
ciis locorum itur abs te aut reditur ad te. Si quis contra disciplinam grammatice
sine aspiratione prime sillabe hominem magis dixerit displiceat hominibus quam si contra
precepta hominem oderit cum sit homo. Non est interior litterarum scientia quam scripta conscientia id
se alii facere quod nolit pati. Tu secretus es habitans in excelsis in silencio deus solus
magnus lege infatigabili spargens penales cecitates super illicitas cupidi

tates ut sim quod sim tu dedisti mihi. Aug. secundo libro

Recolens vias meas nequissimas in amaritudine recogitationis mee ut tu dul
cescas michi dulcedo non fallax. Colligens me a dispersione in qua frustatim discis
sum. Dum ab uno te aversus in multa evanui. Contabuit species mea et computrui co
ram oculis tuis placens mihi et placere cupiens oculis hominum. Bonum est homini mulierem non
tangere. Percutis ut sanes et occidis nos ne moriamur abs te. Quid prius auribus
tuis si cor confitens in vita exstitit. Excesserunt caput meum vepres libidinum
In omnibus erat caligo intercludens mihi deus meus serenitatem veritatis tue prodiebat tam
quam ex adipe iniquitas mea. Ignorantia quoque ipsa atque stulticia simplicitatis et inno
centie nomine tegitur quia aptius simplicius quam non reperitur. Gratie tue deputo et misericor
die tue quod peccata mea tamquam glaciem solvisti. Quis est homo qui suam cogitans infirmi
tatem audeat viribus suis tribuere castitatem atque innocentiam suam ut minus amet
te quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua. Amplius me diligat quia per quem me vidit tantis
peccatorum meorum languoribus exui per eum se videt tantis peccatorum languoribus implicari.
Quis est qui doceat me nisi qui illuminat cor meum et discernit umbras eius. Qui intrat in te
intrat in gaudium domini sui et non timebit et habebit se optime in optimo. Defluxi abs te
ego et erravi deus meus nimis devius a stabilitate tua in adolescentia et factus sum
michi regio egestatis. Aug. tercii libri de confessione

Non dum amabam et amare amabam et secretiore indigentia oderam securitatem me
minus indigentem. Querebam quid amarem amans amare et oderam securitatem
Quia fames michi erat intus ab interiore cibo te ipso deus meus et ea fame non esuriebam
sed eram sine desiderio alimentorum incorruptibilium. ⊕ Venam igitur amicicie coinquinabam
sordibus concupiscentie candoremque eius obnubilabam de tartaro libidinis et tamen fedus atque
inhonestus elegans et urbanus esse gestiebam. Amatus sum et perveni occulte ad vinculum
fruendi et colligabar leticia erumnosis nexibus ut cederer virgis ferreis ardentibus
zeli. Priora spiritualia opera tua quam ista corporea quamvis lucida et celestia. Tu vita
es animarum vita vitarum vivens in te ipsa et non mutaris. Tu eras interior intimo meo
et superior summo meo. Homines oculos libenter educunt et aquam furtivam dulcem bibunt
Non noveram deum esse spiritum et moles in parte minorem esse quam in toto suo. Bone
omnipotens qui sic curas unumquemque nostrum tamquam solum cures et sic omnes tamquam singulos

⊕ non quia plenus eis eram sed quo inanior
eo fastidiosior et ideo non bene valebat
anima mea.

Non enim amare te noveram. Aucto iiii liber decet

Non qui nisi fulgores corporeos cogitare non noveram. Talibus enim figmentis suspirans anima mea nonne
fornicatur abs te. Qui resistis superbis humilibus autem das gratiam. Non enim tempus querendi nunc
est sed confitendi tibi. Unde enim omnis animus ictus amicitia rerum mortalium et dilaniatur cum eas
amittit. Non vacant tempora nec otiose volvuntur per sensus nostros, faciunt in animo mira
opera. Hoc erat ingens fabula et longum mendacium cuius adulterina confricatione corrumpe-
batur mens nostra. Beatus qui amat te et amicum in te et inimicum propter te. Solus enim nullum carum
amittit cui omnes cari in illo sunt. Te nemo amittit nisi qui dimittit et qui dimittit
quo it aut quo fugit nisi a te placido ad te iratum. Neque enim quoquoversum se verterit anima hominis ad
dolores figitur alibi preterquam in te. Non enim fecit et abiit sed ex illo in illo sunt omnia. Ecce
te ubi est, ubi sapit veritas. Intimus cordi est sed cor erravit ab illo. Beatam vitam queritis in re-
gione mortis non est illic. Et descendit huc ipsa vita nostra et tulit mortem nostram et occi-
dit eam de habundantia vite sue et tonuit clamans ut redeamus hinc ad eum in illud
secretum unde processit ad nos. Non enim tardavit sed cucurrit clamans dictis factis morte vita
descensu ascensu clamans ut redeamus ad eum et discessit ab oculis ut redeamus ad
cor. Abscessit enim et ecce hic est. Noluit nobiscum diu esse et non reliquit nos. Illuc enim ab-
scessit unde numquam recessit quia mundus per eum factus est. Grande profundum est ipse homo cuius etiam
capillos tu domine numeratos habes et non minuuntur in te et tamen capilli eius magis numerabi-
les quam affectus eius et motus cordis eius. Ruebam palpitante mente ab incorpore-
is ad lineamenta et colores et tumentes magnitudines et quia non poteram ea videre in animo
putabam me non posse videre animum meum. Errores et false opiniones vitam
contaminant. Ego conabar ad te et repellebar abs te ut saperem mortem quoniam
tu superbis resistis. Quid autem superbius quam ut assererem mira dementia me id esse natu-
raliter quod tu es. Et ymaginabar formas corporeas et caro carnem accusabam et spiritus
ambulans nondum revertebar ad te et ambulando ambulabam in ea que non sunt neque in te
neque in me neque in corpore, nec mihi creabantur a veritate tua sed a mea vitate vani-
tate fingebantur ex corpore. Et dicebam parvulis fidelibus tuis civibus meis a quibus nesciens
exulabam illis garrulus et inepte: cur ergo errat anima quam fecit deus? et mihi nolebam dici:
cur ergo errat deus? et contendebam magis incommutabilem tuam substantiam coactam errare
quam meam mutabilem sponte deviasse. Sed intelligere conarer quia et subiectus

esses magnitudini tue aut pulchritudini, ut illa esset in te quasi in subiecto, sicut in corpore, cum tua magnitudo et tua pulchritudo tu ipse sis; corpus autem non eo sit magnum et pulchrum quo corpus est, quod etsi minus magnum et minus pulchrum esset, nichilominus corpus esset. Dorsum habebam ad lumen et ad ea que illuminantur faciem, unde ipsa facies mea, qua illuminata cernebam, non illuminabatur. Quidquid de arte loquendi et disserendi, quidquid de dimensionibus figurarum et de musicis et de numeris sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. Celeritas intelligendi et disserendi acumen donum tuum est, sed non sacrificabam tibi. Quid mihi proderat bona res non utenti bene? Tu portabis et parvulos et usque ad canos tu portabis, quoniam firmitas nostra quando tu es, tunc est firmitas; cum autem nostra est, infirmitas est. Nos enim ruimus, nobis autem absentibus non ruit domus nostra, eternitas tua. Incipit quinti libri de con.

Neque enim docet te quid in se agatur qui tibi confitetur, quia oculum tuum non excludit cor clausum nec manum tuam repellit duritia hominum, sed solvis eam cum voles aut miserans aut vindicans. Fugiunt ut non videant videntem se atque excecati in te offendant, quia non deseris aliquid eorum que fecisti. Nescierunt quia ubique sis, quem nullus circumscribit locus, et solus es presens etiam hiis qui longe fiunt a te. Non sicut ipsi deseruerunt creatorem suum, ita tu deseruisti creaturam tuam. Ibi es in corde eorum, in corde confitentium tibi et proicientium se in te et plorantium in sinu tuo. Ubi ego eram quando te querebam? Tu eras ante me, ego autem et a me discesseram, nec me inveniebam, quanto minus te. Nec propinquas nisi obtritis corde, nec inveniris a superbis. Tenta enim solis de se factum pudet et superbia sua non videt. Tu deus ignis edax consumens mortuas curas eorum, recreans eos immortaliter. Ipse autem unigenitus factus est nobis sapientia et iustitia et sanctificatio, et numeratus est inter nos et solvit tributum cesari. Infelix homo qui scit illa omnia, te autem nescit; beatus autem qui te scit, etiam si illa nesciat; qui vero et te et illa novit, non propter illa beatior, sed propter te solum beatus est. Vanitas est mundana ista et nobis confessa pietas autem tibi confessa. Me docuerat deus meus miris et occultis modis, et propterea credo quia tu me docuisti, quoniam verum est, nec quisquam preter te alius doctor est veri, ubicumque et undecumque claruerit. Quantum mihi falsa videbatur mors carnis tue, tam falsa vita cordis mei que id non credebat. Dignaris quo discrimine misericordie tue eis quibus omnia debita dimittis et promissionibus tuis debitor fieri. Adhuc enim mihi videbatur non esse nos qui peccamus, sed nescio quam aliam in nobis peccare naturam. Ipsum erat peccatum insanabilius quo me peccatorem non esse arbitrabar, et execrabilius

iniquitas. Multum mihi turpe videbatur credere figuram te habere humane carnis et membrorum
nostrorum lineamentis corporalibus terminari. Et cum de deo meo cogitare vellem, cogitare nisi
moles corporum non noveram. Quia deum bonum nullam malam creasse credebam, qualiscumque
me pietas dei cogebat, constituebam ex adverso duas moles utrasque infinitas, sed
malam angustius, bonam grandius, et ex hoc initio pestilentioso me cetera sacrilegia sequebantur.
Quia et mente cogitare non noveram nisi eam substantiam corpus esse per tam locorum spacia dif-
fundere. Ipsum quoque salvatorem nostrum unigenitum tuum tamquam de massa lucidissime mo-
lis tue porrectum ad nostram salutem ita putabam, ut aliud de illo non crederem nisi quod
possem vanitate ymaginari. Talem itaque naturam eius nasci de maria virgine arbitrabar
nisi carne concerneretur. Concerni autem et non inquinari non videbam. Amplectendo mundum fugientem
contempsi te manentem et revocantem et ignoscentem redeunti ad te meam animam huc.
Et veni in mediolanum ad ambrosium episcopum in optimis notum orbi terre, pium cultorem tuum,
cuius tunc eloquia strenue ministrabant adipem frumenti tui et leticiam olei et sobriam
vini ebrietatem populo tuo. Et studiose audiebam disputantem in populo, non intentione
qua debui, sed explorans eius facundiam, utrum conveniret fame sue an maior minor-
ve proflueret quam predicabatur. Et dum cor aperirem ad excipiendum quam diserte diceret, pa-
riter intrabat quam vere diceret, gradatim quidem. Nam primo et iam sed corrige defendi pos-
se mihi inceperunt videri. Aucto. vj. libri de confess.

Sed cum legebat, oculi ducebantur per paginas et cor intellectum rimabatur. Vox autem
et lingua quiescebat. Tu altissime et proxime, secretissime et potentissime, cui
membra non sunt alia maiora et alia minora, sed ubique totus es et nusquam locorum es. Semper tamen
credidi et esse te et curam nostri gerere, non per propriam theologiam te credi et per ipsam te
quem voluisses. Verbis apertissimis et humillimo genere loquendi se cunctis prebens theolo-
giam et exercens intentionem eorum qui non sunt leves corde, ut exciperet omnes populari sinu
et per angusta foramina paucos ad te traiceret. Cogitabam hec et aderas mihi, suspirabam
et audiebas me, inhiabam, fluctuabam et gubernabas me, ibam per viam seculi la-
tam nec deserebas me. Inhiabam honoribus, lucris, coniugio, et tu irridebas. Rex ego m-
preponere illi mendico debebam quod doctior eram, quo non tamen gaudebam, sed inde que-
rebam placere hominibus, non ut eos docerem, sed tantum ut placerem. Salomon: Corripe sa-
pientem et amabit te. Docuisti non sum, sed tu habe fiducias. Decoro et lingua

ista carbones ardentes operatus es quibus mederer spei pone adurens tabescentem ac
sanares. Taceat laudes tuas qui miserationes tuas non considerat. Qui in modico fidelis est et in mag-
no fidelis est. Ecce iam tricenaria etate gerebam in eodem luto hesitans aviditate fruendi pre-
sentibus fugientibus et dissipantibus me. Dum dico cras inveniam ecce manifestum apparebit et
tenebo. Dimittam vana et inania, conferam nos ad solam inquisitionem veritatis. Vita
misera est, mors incerta. Si subito obrepit quomodo hinc exibimus et ubi nobis discenda sunt que hic
negleximus. Quid cunctamur igitur relicta spe seculi conferre nos totos ad querendum deum et vitam
beatam. Differebam de die in diem vivere in te et non differebam in me cotidie meipso
mori. Nemo potest continens esse nisi tu dederis. Utique dares si gemitu interno pulsarem aures
tuas et fide solida in te iactarem curam meam. Salomon. Qui amat periculum incidet in illud.
Consilium tuum manum meam tenuit ex quo consilio deducebas me et tua preparabas nobis datis
escis in oportunitate et aperturus manum tuam atque impleturus animas nostras benedictione. Ego
fiebam miserior et tu propinquior. Aderat iam dextera tua raptura me de ceno et ablu-
tura et ignorabam. Nec me revocabat a profundiore voluptatum carnalium gurgite nisi
metus mortis et futuri iudicii. Ve anime audaci que speravit si a te recessisset aliquid se me-
lius habituram. Versa et reversa in tergum et latera et in ventrem. Currite et ego feram et ego per-
ducam et ibi ego feram. Aucto. septimi libri de conf.

Quanto etate maior tanto vanitate turpior. Cum cogitare aliquid substantie nisi tale non
poteram quale per hos oculos videri solet. Et quod violari non potest incontaminatum preponebam
violabili et quod nullam patitur mutationem melius esse quam id quod mutari potest. Quamvis non forma
humani corporis cogitarem, tamen aliquid cogitare cogebar per spacia locorum sive infusum mundo sive
extra mundum per infinita diffusum. Quidquid privabam spaciis talibus nichil mihi esse videbatur.
Ita frustatim partibus mundi magnis magnas brevibus breves partes tuas presentes facere
non esse autem ita. Audiebam liberum arbitrium voluntatis causam esse ut male faceremus et
rectum iudicium tuum ut pateremur. Quod autem invitus facerem pati me potius quam agere videbam.
Nec ulla autem umquam potuit potestate ut cogitare aliquid quod sit melius te qui summum et optimum
bonum es. Nec cogis invitum ad aliquid, quia voluntas non est maior quam potestas tua. Esset autem maior
si te ipso tu maior esses. Et quid dicam inquisitio est qui nosti omnia et nulla natura est nisi quia nosti eam.
Cur non sit incorruptibilis substantia tua que deus est quoniam si hoc esset non esset deus. Et quid aliud a malo te

omnis erroris revocat nos in vita que mori nescit et sapientia mentes indigentes illuminans
nullo indigens lumine. Certissime collegi que vos consideratis constellationibus dicuntur non
arte dici sed sorte, que autem falsa non artis imperitia sed sortis mendacio. Et cum in silentio
fortiter quererem magne voces erant ad misericordiam tuam tacite contritiones animi mei. At ego
intendebam in ea que locis continentur, et non inveniebam ibi locum ad requiescendum nec reci-
piebant me ut dicerem satis est et bene, nec dimittebant redire ubi mihi satis esset bene.
Et tu gaudium verum in subdito tibi, et tu michi subiceras que infra me creasti. Et medi-
a regio salutis mee ut manerem ad ymaginem tuam et tibi serviens dominarer corpori. Sed cum
superbe contra te surgerem et currerem adversus dominum in cervice crassa scuti mei, etiam
ista infima supra me facta sunt et premebant et nusquam erat laxamentum et respiramen-
tum. Ipsa occurrebant undique acervatim et conglobatim cernenti, cogitanti autem
ymagines corporum ipse opponebantur redeunti, quasi diceretur: quo is indigne et sor-
dide? Et nimis inflata facies claudebat oculos meos. Et residebat tumor
meus ex occulta manu medicine tue, aciesque conturbata et contenebrata mentis me-
e acri colirio salubrium dolorum meorum de die in diem sanabatur. Et inde admoni-
tus redire ad memetipsum intravi in intima mea duce te. Intravi et vidi
qualicumque oculo anime mee supra mentem meam lucem incommutabilem, non hanc vulgarem
et conspicuam omni carni, nec quasi ex eodem genere grandior erat, tamquam si ista multo multoque cla-
rius claresceret totumque occuparet magnitudine. Non hoc illa erat, sed aliud valde ab
istis omnibus. Nec ita erat super mentem meam ut oleum super aquam nec sicut celum super terram,
sed superior quia ipsa fecit me, et ego inferior quia factus sum ab ea. Qui novit veritatem novit
eam. O eternitas vera et vera caritas et cara eternitas, tu es deus meus, tibi suspiro die
ac nocte. Et cum te primum cognovi, tu assumpsisti me ut viderem esse quod viderem
et nondum me esse qui viderem. Et reverberasti infirmitatem aspectus mei radians in
me vehementer, et contremui amore et horrore, et inveni me longe esse a te in regione
dissimilitudinis tamquam audirem vocem tuam de excelso: Cibus sum grandium, cresce et
manducabis me, nec tu me in te mutabis sicut cibum carnis tue, sed tu mutaberis
in me. Numquid nihil est veritas quoniam neque per finita neque per infinita locorum spacia
diffusa est? Et inspexi cetera infra te et vidi nec omnino esse nec omnino non esse. Esse quidem
quoniam abs te sunt, non esse autem quia id quod es non sunt. Id enim vere est quod incommutabiliter

manum. Si non manebo in illo, nec in me manebo. Ille autem in se manens innovat omnia.
Ergo quoniam omnia sunt bona sunt. Et quecumque sunt bona sunt. Quia extra te non est aliud quod ir-
rumpat et corrumpat ordinem quem imposuisti ei. Non est sanitas eis quibus displicet
aliquid creature tue. Et evigilavi in te et vidi te infinitum aliter, et visus iste non a
carne trahebatur. Et respexi alia et vidi tibi debere quia sunt et in te cuncta finita sed aliter
non quasi in loco, sed quia tu es omnitenens veritatis manu. Et vidi quia non solum locis sua
queque suis conveniunt sed etiam temporibus. Quia omnia spacia temporum et que preterierunt et que prete-
ribunt nec abiret nec veniret nisi te operante et manente. Palato non sano pena est et panis
qui sano suavis est, et oculis egris odiosa est lux que puris est amabilis. Et iustitia tua displicet
iniquis. Et mirabar quia te amabam, non pro fantasmate, et non stabam frui deo meo
sed rapiebar ad te decore tuo. Moxque diripiebar abs te pondere meo et rugiebam
in ista cum gemitu et pondus hoc consuetudo carnalis. Atque ita gradatim a corporibus ad
sentientem per corpus animam atque inde ad eius interiorem vim cui sensus corporis exteriora ad-
nuntiaret, quousque possent bestie, atque inde rursus ad ratiocinantem potentiam ad quam
refertur iudicandum quod sumitur a sensibus corporis, que se quoque in me comperiens mutabilem erexit
se ad intelligentiam suam et abduxit cogitationem a consuetudine, subtrahens se contradicentibus
turbis fantasmatum ut inveniret quo lumine aspergeretur cum sine ulla dubitatione clama-
ret incommutabile preferendum esse mutabili, unde nosset ipsum incommutabile, quod nisi aliquo
modo nosset, nullo modo illud mutabili preponeret. Et pervenit ad id quod est in ictu trepidantis aspectus.
Tunc vero invisibilia tua per ea que facta sunt intellecta conspexi, sed aciem figere non valui
et repercussa infirmitate redditus solitis non mecum ferebam nisi amantem memoriam et qua-
si olfacta desiderantem que comedere nondum possem. Et querebam viam comparandi roboris
quod esset idoneum ad fruendum te, nec inveniebam donec amplecterer mediatorem dei et
hominum hominem Ihesum Christum, qui est super omnia deus benedictus in secula, vocantem et dicentem: Ego
sum via veritatis et vita, et cibum cui capiendo invalidus eram miscentem carni, quoniam
verbum caro factum est, ut infantie nostre lactesceret sapientia tua per quam creasti omnia. Non
enim tenebam deum meum Ihesum Christum, humilis humilem, nec cuius rei magistra esset eius in-
firmitas noveram. Verbum enim tuum eterna veritas superioribus creature tue partibus supereminens
subditos erigit ad se ipsam, in inferioribus autem edificavit sibi humilem domum de limo nostro,
per quam subdendos deprimeret a se ipsis et ad se traiceret, sanans tumorem et nutriens

amore ne fiducia sui progrederentur longius sed potius infirmarentur videntes infirmam
divinitatem ex participatione tunice pellicee nostre et lassi prosternerentur in eam illa autem
surgens levaret eos. Credidi non haesisse carnem illam verbo tuo nisi cum anima et mente hu-
mana. Etenim nunc movere membra corporis per voluntatem nunc non movere nunc aliquo affectu
affici nunc proferre per signa sapientes sententias nunc esse in silentio propria sunt mutabili-
tatis anime et mentis. Alypius autem deum carne indutum ita putabat credi a ca-
tholicis ut praeter deum et carnem non esset in Christo anima mentemque hominis non existimabat
in eo predicari. Oportuit enim et hereses esse ut probati manifesti fierent inter infirmos.
Sed tunc lectis platonicorum libris posteaquam inde admonitus querere incorpoream veritatem
invisibilia tua per ea que facta sunt intellecta conspexi et repulsus sensi quid per tenebras anime
mee contemplari non sinerer certus esse te et infinitum esse nec tamen per locos finitos infinitosque
diffundi et vere te esse qui semper idem ipse esses ex nulla parte nulloque motu
alter aut aliter cetera vero ex te esse omnia hoc solo firmissimo documento quia sunt. Iam
ceperam velle videri sapiens plenus pena mea et non flebam insuper et inflabar scientia.
Ubi enim erat illa edificans caritas a fundamento humilitatis quod est Christus Iesus. Quoniam qui videt
sed non sic glorietur quasi non acceperit non solum id quod videt sed etiam ut videat quid enim habet quod
non accepit. Et qui de longinquo videre non potest viam tamen ambulet qua veniat et videat
et teneat. Incipit eiusdem viii. libri textus.

Inheserant precordiis meis verba tua et undique circumvallabar abs te. De vita tua
eterna tua certus eram quamvis eam in enigmate et quasi per speculum viderem. Nam sunt
certe omnes homines quibus non est aliud studium nisi de his que videntur hoc potius cum te videre
qui tecum gaudes de nobis et angelis tuis sancta caritate sanctis. Cum tu semper idem
que ea que non semper nec eodem modo sunt semper nostra omnia. Edendi et bibendi voluptas
nulla est nisi precedat esuriendi et sitiendi molestia. Cum tu eternum tibi tu ipse sis gau-
dium et quedam de te circa te semper gaudeant. Cum a summis quidem celorum usque ad
ima terrarum ab initio usque in finem seculorum ab angelo usque ad vermiculum a motu primo
usque ad extremum omnia genera bonorum et omnia iusta opera tua suis quaeque sedibus loca-
res et suis quaeque temporibus ageres. Ei mihi quam excelsus es in excelsis et quam profundus
es in profundis et nusquam recedis et vix redimus ad te. Age domine et fac excita
et revoca nos accende et rape et flagra et dulcesce amemus et curramus.

cum hostis meus meo quem plus teneri et deinde compedes tenet. Velle meum tene-
bat inimicus et inde mihi cathenam fecerat et constrinxerat me quippe ex voluntate per-
versa facta est libido et dum servitur libidini facta est consuetudo et dum consuetudini non resisti-
tur facta est necessitas. Quia inveni occasionem vacandi tibi cui regi ego augustius
suspirabam ligatus non ferro alieno sed mea ferrea voluntate. Ita due volun-
tates mee una vetus alia nova illa carnalis illa spiritualis confligebant inter se
atque discordando dissipabant animam meam. Ego quidem in utroque sed magis ego
in eo quod in me approbabam quam in eo quod in me improbabam. Modo ecce iam sine paululum
sed modo et modo non habebat modum et sine paululum in longum ibat. Lex enim peccati est vio-
lentia consuetudinis qua trahitur et tenetur etiam invitus animus eo merito quo in eam volens
illabitur. Et constituebas me ante faciem meam quam turpis essem quam distortus et sor-
didus maculosus et ulcerosus. Surgunt indocti et celum rapiunt et nos cum doc-
trinis nostris sine corde ecce ubi volutamur in carne et sanguine. Neque enim solita
sonabam plus alloquebatur animum meum frons gene oculi color modus vocis
quam verba que promebam. Sed tamen insaniebam salubriter et moriebar vitaliter ignarus
quid mali essem et ignarus quid boni post paululum futurus essem. Lateat mi-
na et in eloge si forte mihi respondere possint latebre penarum hominum et tenebrosissime
contritiones filiorum adam. Imperat animus corpori et paret statim imperat animus sibi et
resistitur. Imperat inquam ut velit qui non imperaret nisi vellet et non fit quod imperat
sed non ex toto vult non ergo ex toto imperat. Quo voluntas imperat ut sit voluntas
nec alia sed ipsa non itaque plene imperat ideo non est quod imperat. Non igitur monstrum
partim velle partim nolle sed egritudo animi est quia non totus assurgit veritate sub-
levatus consuetudine pregravatus. Ego cum deliberabam ut iam servirem domino deo meo
sicut diu disposueram ego eram qui volebam ego eram qui nolebam ego eram nec plene volebam
nec plene nolebam ideo mecum contendebam. Et ideo non iam ego operabar illam
sed quod habitabat in me peccatum de supplicio liberioris peccati quia eram filius adam
nam si tot sunt contrarie nature quot voluntates sibi resistunt non iam due sed plures
erunt. Quod si ergo pariter delectent omnia simulque uno tempore nonne di-
verse voluntates distendunt cor hominis cum deliberatur quid potissimum arri-
piamus. Et omnes bone sunt et certant secum donec eligatur unum quo feratur

Imperat animus ut velit animus nec alius est nec facit tamen.

tota voluntas una que implebat dividebatur. Cum eternitas delectat superius et tem
poralis boni voluptas retentat inferius eadem anima est non tota voluntate illud aut hoc volens
et ideo discerpitur gravi molestia dum illud veritate preponit hoc familiaritate non ponit. Et instabas
tu in occultis meis domine severa misericordia flagella ingeminans timoris et pudoris
ne rursus cessarem et non abrumperetur idipsum exiguum et tenue quod remanserat et re
valesceret iterum et me robustius alligaret. Hesitans mori morti et vite vivere plusque
in me valebat deterius inolitum quam insolitum melius. Retinebant nugae nugarum et vanitates
vanitantium antique amice mee et succutiebant vestem meam carneam et submurmu
rabant dimittis ne nos et a momento isto non erimus tecum ultra in eternum et a momento
isto non tibi licebit hoc et illud ultra in eternum. Et domibus ipsa continentia nequaquam sterilis sed fe
cunda mater filiorum. Quid in te stas et non stas proice te in eum noli metuere non se subtra
het ut cadas proice te securus et excipiet te et sanabit te. Obsurdesce adversus immunda
illa membra tua super terram ut mortificentur narrant tibi delectationes sed non sicut lex
domini dei tui. Et proripui flumina oculorum meorum acceptabile sacrificium tuum. Iactabam enim
voces mirabiles quamdiu quamdiu cras et cras quare non modo. Quare non hac hora finis tur
pitudinis mee. Incipiunt dicto noni libri confess.

Quis ego et qualis ego quid non mali ego aut facta mea aut si non facta dicta mea
aut si non dicta mea voluntas mea fuit. Et dextera tua respiciens profunditatem
mortis mee et a fundo cordis mei exhauriens abyssum corruptionis et hoc erat totum
nolle quod volebam et velle quod volebas. Ubi erat tam annoso tempore et de quo imo
altoque secreto evocatum est in momento liberum arbitrium meum quo subderem cervicem leni
iugo tuo et humeros sarcine levi tue o Christe Ihesu adiutor meus et redemptor meus
quam suave michi subito factum est carere suavitatibus nugarum et quas amittere metus
erat iam dimittere gaudium erat eiciebas enim eas a me vera tu et summa suavitas
eiciebas et intrabas pro eis omni voluptate dulcior sed non carni et sanguini omni luce cla
rior sed omni secreto interior omni honore sublimior sed non sublimibus. Et garriebam
tibi claritati mee et divitiis meis et saluti mee domino deo meo. Et redemptus
a te iam non redire venalis. Sagittaveras tu cor nostrum caritate tua et gestabamus
verba tua transfixa visceribus et exemplorum servorum tuorum quos de nigris lucidos
et de mortuis vivos feceras. Item non possum dicere ad os meum sed spiritale os

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ad fontem tuum et bibit quantum potest sapientiam pro aviditate sua sine fine felix. nec eum sic
arbitror inebriari ex ea ut obliviscatur mei, cum tu domine quem potat ille nostri sis
memor. Attendentibus de medullis omnibus tibi dixit cor meum quesivi vultum tuum.
Quod vero morte carnis mortuus est pro nobis qui te interpellat pro nobis. Nec iam bona
mea foris erant nec oculis carneis in isto sole querebantur. volentes enim gaudere
forinsecus facile evanescunt et effunduntur in ea que videntur et temporalia sunt et ymagines eorum
famelica cogitatione lambiunt. O si viderent internum eternum quod ego quia
gustaveram frendebam. Ibi enim ubi mihi iratus eram intus in cubili ubi compunctus eram
ubi sacrificaveram sacrificium mactans vetustatem meam et inchoata meditatione
renovationis mee sperans in te ibi mihi dulcescere ceperas et dederas leticiam
in corde meo. Nec volebam multiplicari terrenis bonis devorans tempora et devoratus
temporibus, cum haberem in eterna simplicitate aliud frumentum et vinum et oleum. Fueram et
pestis latrator amarus et cecus adversus litteras de melle celi melleas et de lumine tuo
luminosas. Quod non erubescebat a nobis de disciplina tua tu inspiraveras nobis
nullus alius. Quantum flevi in ymnis et canticis tuis suave sonantis ecclesie tue
vocibus. Voces ille influebant auribus meis et liquebatur veritas tua in cor meum
et exestuabat inde affectus pietatis et currebant lacrime et bene mihi erat cum eis.
Sicut arma adulantes perimunt sic divini litigantes plerumque corrigunt.
Colloquebamur ergo soli valde dulciter et preterita obliviscentes in ea que
ante sunt extenti querebamus inter nos apud presentem veritatem quod tu es qualis
futura esset vita eterna sanctorum quam nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis as-
cendit. Sed inhiabamus ore cordis in superna fluenta fontis tui fontis vite qui
est apud te ut inde pro captu nostro aspersi quoquo modo rem tantam cogitaremus. Cumque
ad eum finem sermo perduceretur ut carnalium sensuum delectatio quantalibet in quantalibet
luce corporea pre illius vite iocunditate non comparatione sed nec commemoratione quidem digna
videretur, erigentes nos ardentiore affectu in idipsum perambulavimus gradatim cuncta
corporalia et ipsum celum unde sol et luna et stelle lucent super terram et adhuc ascendebamus
interius cogitando et loquendo et mirando opera tua et venimus in mentes nostras
et transcendimus eas ut attingeremus regionem ubertatis indeficientis ubi pascis
Israel in eternum veritate pabulo et ibi vita sapientia est per quam fiunt omnia ista et que

fuerunt et que futura sunt. et ipsa non fit sed sic est ut fuit et sic erit. Quin potius fuisse et
futurum esse non est in ea, sed esse solum quoniam eterna est. Nam fuisse et futurum esse non est eternum. Et
dum loquimur et inhiamus illi, attingimus eam modice toto ictu cordis et suspiravimus et reli-
quimus ibi religatas primitias spiritus et remeavimus ad strepitum oris nostri ubi verbum et in-
cipitur et finitur. Et quid simile verbo tuo domino nostro in se permanenti sine vetustate atque
innovanti omnia. Dicebamus ergo: Si cui sileat tumultus carnis, sileant fan-
tasie terre et aquarum et aeris. Sileant et poli, et ipsa sibi anima sileat et transeat
se non se cogitando. Sileant somnia et ymaginarie revelationes, omnis lingua et
omne signum, et quidquid transeundo fit, si cui sileat omnino, quoniam si quis audiat, dicunt hec omnia:
non ipsa nos fecimus, sed fecit nos qui manet in eternum. His dictis si iam taceant,
quoniam erexerunt aurem in eum qui fecit ea, et loquatur ipse solus non per ea sed per se ipsum, ut
audiamus verbum eius non per linguam carnis neque per vocem angeli nec per sonitum nu-
bis nec per enigma similitudinis, sed ipsum quem in his amamus ipsum sine his audiamus,
sicut nunc extendimus nos et rapida cogitatione attingimus eternam sapientiam super
omnia manentem. Si continuetur et subtrahantur alie visiones longe imparis generis
et hec una rapiat et absorbeat et recondat in interiora gaudia spectatorem suum,
talis sit sempiterna vita quale fuit hoc momentum intelligentie cui suspiravimus,
nonne hoc est: Intra in gaudium domini tui? Et istud quando? An cum omnes resurgemus, sed
non omnes immutabimur? Dicebam talia, et si non isto modo et his verbis, tamen domine tu scis
quod illo die cum talia loqueremur et mundus iste nobis inter verba vilesceret cum omnibus de-
lectationibus suis. Ponite hoc corpus ubicumque, nihil vos eius cura conturbet. Tantum illud vos
rogo ut ad domini altare memineritis mei ubi fueritis. Nichil inquit longe est
a deo, neque timendum est ne ille non agnoscat in fine seculi unde me resuscitet. Et
ve etiam laudabili vite hominum si remota misericordia discutias eam. Quia vero non exquiris
delicta vehementer, fiducialiter speramus aliquem apud te locum invenire indulg-
... quisquis autem tibi enumerat vera merita sua quid tibi enumerat nisi munera tua. O
eucharistie deletum est chirographum quod erat contrarium nobis, quo triumphatus est hostis com-
putans delicta nostra et querens quid obiciat, et quia nichil invenit in illo in quo
vincimus. Quis ei refundit innocentem sanguinem? Quis ei restituet pretium quo nos
emit ut nos offerat ei? ... respondebit debita sua dimissa ab eo cui nemo

reddere quod pro nobis non debens reddidit. **Auctoritates super x. librum de confessionibus**

Virtus anime intra in eam et coapta tibi ut habeas eam et possidere sine macula et ruga. Quid
occultum esset domine et in me si nollem confiteri tibi te enim michi absconderem non me tibi.
Nunc autem quod gemitus meus testis est displicere me michi tu refulges et places et amaris
et desideraris ut erubescam de me. Et abiciam me atque eligam te et nec michi nec tibi placeam
nisi de te tibi. Req. n. id ago verbis carnis et vocibus sed verbis anime et clamore cogi-
tationis quod novit auris tua. Cum enim malus sum nichil est aliud confiteri tibi quam
displicere michi. Cum vero pius nichil est aliud confiteri tibi quam hoc non tribuere michi
quia tu domine benedicis iustum sed prius eum iustificas impium. Confessio itaque mea deus
meus in conspectu tuo tibi tacite tacet enim strepitu clamat affectu. Req. n. dico recte
aliquid hominibus quod non a me tu prius audieris aut etiam tu aliquid tale audies a
me quod non michi tu prius dixeris. Si autem a te audiunt de se ipsis non poterunt dicere
mentitur dominus. Quid est enim a te audire de se nisi cognoscere se. Req. n. prius est
fructus domine deus meus ut cum multas tibi gratias agerent de nobis et a multis rogeris
pro nobis. Amet domine fraternus animus quod amandum doces et doleat in me quod dolendum
doces. Bona mea instituta tua sunt et dona tua mala mea delicta sunt mea sunt et
iudicia tua. Et hoc michi verbum tuum parum erat si loquendo preciperet nisi et faciendo pre-
iret. Tu omnipotens qui mecum es et prius quam tecum sim. Tu enim scis domine eius omnia qui
fecisti eum. Est aliquid hominis quod nec ipse scit spiritus hominis qui in ipso est. Ego vero quamvis pre
tuo conspectu me despiciam et estimem me terram et cinerem tamen aliquid de te scio
quod de me nescio. Quamdiu peregrinor abs te magis sum presentior michi quam tibi. Ego vero quibus
temptationibus resistere valeam quibus vero non valeam nescio. Quod de me scio te
michi lucente scio et quod de me nescio tamdiu nescio donec fiant tenebre mee
sicut meridies in vultu tuo. Percussisti cor meum verbo tuo et amavi te. Sed et celum
et terra et omnia que in eis sunt ecce undique michi dicunt ut te amem nec cessant dicere
omnibus ut sint inexcusabiles. Quid autem amo cum te amo non speciem corporis nec
decus temporis non candorem lucis non dulces melodias suavium cantilenarum omnimo-
darum non florum et unguentorum et aromatum suaveolentiam non manna et mella non
membra acceptabilia carnis amplexibus non hec amo cum amo deum meum et tamen amo
quandam lucem et quandam vocem et quendam odorem et quendam cibum et quendam

amplexum ubi fulget anime mee quod non capit locus et ubi sonat quod non rapit tempus et ubi olet
quod non spargit flatus et ubi sapit quod non minuit edacitas et ubi heret quod non divellit sa-
cietas. Et dixi omnibus hiis que circumstant fores carnis mee dicite michi de deo meo
quod vos non estis dicite michi de illo aliquid et exclamaverunt voce magna ipse
fecit nos. Interrogatio mea intentio mea et responsio eorum species eorum. Nonne omnibus
quibus integer sensus est apparet hec species cur non omnibus eadem loquitur. Animalia
pusilla et magna vident eam sed interrogare nequeunt non enim preposita est eis nun-
tiantibus sensibus iudex ratio. Homines autem possunt interrogare ut invisibilia dei
per ea que facta sunt intellecta conspiciant sed amore subduntur eis et subditi iudicare
non possunt. Iam tu melior es tibi dico anima mea quoniam tu vegetas molem corporis tui
prebens ei vitam quod nullum corpus prestat corpori. deus autem tuus etiam tibi vite vita est. Quid
ergo ille super caput anime mee per ipsam animam meam ascendam ad illum transibo vim me-
am qua hereo corpori et vitali compage eius repleo. In aula ingenti memorie
mee ibi enim michi celum et terra et mare presto sunt et omnia que in eis sentire potui.
Magna ista vis est memorie magna nimis deus meus penetrale amplum et infinitum
quis ad fundum eius pervenit. Nec ego ipse capio totum quod sum. Que de doctrinis libe-
ralibus percepta nondum exciderunt quasi remota interiori loco non loco nec eorum ymagi-
nes sed res ipsas gero. Ea cum eas didici non credidi alieno cordi sed in meo recog-
novi et vera esse approbavi. Ubi ergo erant et antequam didicissem sed in memoria
non erant non quod alibi sed quod ratio colligit i. cogit cogitando ita proprie dicitur. Item continet
memoria numerorum dimensionumque rationes et leges innumerabiles quarum nullam corporis
sensus impressit quia nec ipse colorate sunt aut sonant aut olent aut gustate
aut contrectate sunt. Audivi sonos verborum quibus significantur cum de hiis disseritur sed
illi alii iste autem alie sunt nam illi aliter grece aliter latine sonant iste vero nec grece nec
latine sunt nec aliud eloquiorum genus. Et tristiciam meam transactam letus reme-
miscor et tristis leticiam quam ... non est de corde. Cum ergo ita sit quidem hoc quod
tristiciam meam preteritam letus memini sum hec leticiam et memoria tristiciam leta
... summo exeo quia inest ei leticia memoria ... exeo quia inest ei tristicia tristis non est.
Est enim gaudium quod non datur impiis sed eis qui te gratis colunt quorum gaudium tu ipse
es et ipsa est beata vita gaudere ad te de te propter te et ipsa est et non est altera.

Ubi enim inveni veritatem ibi inveni deum meum. Ubi ergo te inveni ut discerem
te nisi in te super me et nusquam locus et recedimus et accedimus et nusquam locus. Veritas
ubique presides omnibus consulentibus te simulque respondes omnibus. Liquide omnes
audiunt. Omnes unde volunt consulunt sed non semper quod volunt audiunt. Optimus minister
tuus est qui non magis intuetur hoc a te audire quod ipse voluerit sed potius hoc
velle quod a te audierit. Vocasti et clamasti et rupisti surditatem meam. Corus-
casti splenduisti et fugasti cecitatem meam. Flagrasti et duxi spiritum et anhelo
tibi. Gustavi et esurio et sitio. Tetigisti me et exarsi in pacem tuam. Cum inhesero
tibi ex omni me nusquam michi erit dolor et labor et viva erit vita mea tota
plena te. Nunc autem quoniam quem tu imples sublevas quoniam tui plenus non sum oneri michi
sum. Contendunt merores mei mali cum gaudiis bonis et ex qua parte stet victo-
ria nescio. Medicus es, eger sum; misericors es, miser sum. Ve prosperitatibus seculi
semel iterum a timore adversitatis et a corruptione letitie. Ve adversitatibus
seculi semel et iterum et tertio a desiderio prosperitatis et quia ipsa adversitas dura est et ne fra-
gat tolerantiam. Per continentiam quippe colligimur et redigimur in unum a quo
in multa defluximus. Minus te enim amat qui tecum aliquid amat quod non propter te
amat. O amor qui semper ardes et nunquam extingueris, caritas deus meus,
accende me. Continentiam iubes: da quod iubes et iube quod vis. Tantumne valet ymaginis
illusio in anima mea et in carne mea ut dormienti falsa visa persuadeat quod vigi-
lanti vera non possunt. Ubi est tunc ratio illa que talibus suggestionibus resistit vigilans
et si res ipse ingerantur inconcussus maneo. Qui vales facere supra quam petimus et
intelligimus. Exultans cum tremore in eo quod donasti michi et lugens in eo quod consummatus
sum et sperans perfecturum te in me misericordias tuas usque ad pacem plenariam quam
tecum habebunt interiora et exteriora mea cum absorpta fuerit mors in victoriam. Huius
est michi necessitas et adversus istam suavitatem pugno ne capiar. Famem et
sitim quidam dolores sunt; urunt et sicut febris necant nisi alimentorum medicina
succurrat. Hoc me docuisti ut quemadmodum medicamenta sic alimenta sumpturus
accedam. Ebriosus nunquam fui sed ebriosos a te factos sobrios ego novi. Neque si
manducaverimus habundabimus neque si non manducaverimus deerit nobis. Hoc est dicere
nec illa res me copiosum faciet nec illa erumnosum. Audio vocem domini carnis

genus quod cibo est usui manducare quoniam visum Eliam cibo carnis refectum iohannem
mirabili abstinentiam preditum animalibus hoc est lucustis in escam cedentibus non fuisse
pollutum et scio esau lenticule concupiscentia deceptum et david propter aque desiderium a se
ipso reprehensum et regem nostrum non de carne sed de pane esse temptatum ideoque
et populus in heremo non quia carnes desideravit sed quia esce desiderio adversus dominum murmu-
ravit improbari. Quis est domine qui non rapiatur aliquantum extra metas necessitatis quisquis
est magnus est. De illecebris odorum non satago nimis cum absunt non requiro cum adsunt
non respuo paratus eis etiam semper carere. Sunt enim et iste plangende tenebre in quibus
me latet facultas mea. Ut animus meus de viribus suis ipse se interrogans non facile
sibi credendum existimet quia et quod inest plerumque occultum est nisi experientia manifestetur et
nemo securus esse debet in ista vita que tota temptatio nominatur. Voluptates aurium
tenacius me implicaverant et subiugaverant sed resolvisti et liberasti me. Tamen cum
michi accidit ut me amplius cantus quam res que canitur moveat penaliter me peccare
confiteor. Audiant aures templi tui aures fraterne ac pie ut concludamus temp-
tationes concupiscentie carnis que me adhuc pulsant ingemiscentem et habitacu-
lum meum quod de celo est superindui cupientem. Lux quam videbat tobias cum clausis istis
oculis filium docebat et vite viam et ei preibat pede caritatis nusquam errans. Aut
quam videbat ysaac pregravatis et opertis senectute carneis luminibus cum filios non ag-
noscendo benedicere sed benedicendo agnoscere meruit. Ipsa est lux una et alia non est
et unum omnes qui vident et amant eam. Et erigo ad te invisibiles oculos ut tu e-
vellas de laqueo pedes meos. Cum aurata et depicta facte foris sequentes quod fa-
ciunt intus relinquentes a quo facti sunt et exterminantes quod facti sunt. Quoniam pulchra traiecta
per animas in manus artificiosas ab illa pulchritudine veniunt que super animas est
cui suspirat anima mea die ac nocte. Sed pulchritudinum exteriorum operatores et sec-
tatores inde trahunt approbandi modum non autem inde trahunt utendi modum. Adeo
ego capior miserabiliter et tu evellis misericorditer. Generaliter experientia sensuum concupis-
centia oculorum vocatur. Voluptas pulchris canoris suavibus sapidis lenibus sectatur.
In ipsa religione deus temptatur cum signa et prodigia flagitantur non ad aliquam salutem
sed ad solam experientiam desiderata. Non curo nosse transitus siderum nec anima mea umquam
responsa quesivit umbrarum. Cum humilem famulatum ac simplicem debitis [illegible]

suggestionum machinationibus agitur in me ut signum aliquod petam. Aliud est
cito surgere aliud est non cadere. An aspectum tuum dum aures tuas non tangit cordis mei
domine nescio. Verum irruentibus imaginariis cogitationibus res tanta preciditur. Et
sanes omnes languores meos et redimas de corruptione vitam meam et corones
me in miseratione et misericordia et saties in bonis desiderium meum qui compressisti a timore
tuo superbiam meam et mansuefecisti iugo tuo cervicem meam et nunc por-
to illud et leve est michi. Timeri et amari velle ab hominibus non propter aliud sed
ut inde sit gaudium quod non est gaudium misera vita est et feda iactantia. Instat
adversarius vere beatitudinis nostre ubique spargens in laqueis euge euge ut dum
avide colligimus caute capiamur et a veritate tua gaudium nostrum deponamus atque
in hominum fallacia ponamus. Qui laudari vult ab hominibus vituperante te non
defendetur ab hominibus iudicante te nec eripietur damnante te. Sed laudatur homo
propter aliquod donum quod dedisti ei at ille plus gaudet sibi laudari se quam ipsum donum
habere unde laudatur etiam iste te vituperante laudatur. Fornax nostra est humana
lingua imperas nobis et in hoc genere continentiam da quod iubes et iube quod vis. Et multum
timeo occulta mea que norunt oculi tui mei autem non. Ecce in te video veritas
video non me laudibus meis propter me sed propter proximi utilitatem moveri oportere et
utrum ita sit nescio minus michi in hac re notus sum ipse quam tu. Sed sibi placen-
tes multum tibi displicent non tantum de non bonis quasi bonis verum etiam de bonis tuis
quasi suis aut etiam sicut de tuis sed tamquam ex meritis suis aut etiam sicut ex tua
gratia sed non socialiter gaudentes sed aliis invidentes eam. Neque
in his omnibus que percurro consulens te invenio tutum locum anime mee nisi in te quo
colligantur sparsa mea nec a te quicquam recedat ex me et aliquando intromittis me
in affectum multum inusitatum introrsus ad nescio quam dulcedinem que si perficiatur
in me nescio quid erit quod vita ista non erit sed recido in hec erumnosis ponderibus
et resorbeor solitis et teneor et multum fleo sed multum teneor tantum consuetudinis
sarcina digna est. Vidi splendorem tuum corde saucio et repercussus dixi quis
illuc potest. Quo dignaris commendatio possidere. Mediator inter deum et homines opor-
tebat ut haberet aliquid simile deo aliquid simile hominibus ne in utroque hominibus similis
longe esset a deo aut in utroque deo similis longe esset ab hominibus atque ita mediator

non esset. Verax autem mediator quem secreta tua misericordia demonstrasti hominibus et misisti ut
eius exemplo etiam ipsam discerent humilitatem. Demonstrasti et antiquis sanctis ut ita
ipsi per fidem future passionis eius sicut nos per fidem preterite salvi fierent. In quantum enim homo
in tantum mediator in quantum autem verbum non medius quia equalis deo et deus apud deum et simul cum
spiritu sancto unus deus. Pro nobis tibi victor et victima et ideo victor quia victima pro
nobis tibi sacerdos et sacrificium et ideo sacerdos quia sacrificium faciens tibi nos de servis filios
de te nascendo nobis serviendo. Potuimus putare verbum tuum remote esse a co-
iunctione hominis et desperare de nobis nisi caro fieret et habitaret in nobis. Christus pro omnibus
mortuus est ut qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro ipsis mortuus est. Incipit

Cum tua sit eternitas ignoras que tibi dico. liber XI de confessione
aut ad tempus vides quod fit in tempore. cur ergo tibi tot rerum narrationes digero non
utique ut per me noveris ea sed affectum meum excito in te. Affectum nostrum patefacimus
in te confitendo tibi miserias nostras et misericordias tuas super nos ut liberes nos
omnino quoniam cepisti ut desinamus esse miseri in nobis ut beatificemur in te. Nar-
ravi tibi multa que potui et que volui quoniam tu prior voluisti. Sacrifice tibi fa-
mulatum cogitationis et lingue mee et da quod offeram tibi. Inops enim et pauper sum
ego. Circumcide ab omni temeritate omnique mendacio interiora et exteriora labia
mea. Sint caste delitie mee scripture tue nec fallar in eis nec fallam ex eis. Neque
enim frustra scribi voluisti tot paginarum opaca secreta aut non habent ille silve
nidentes cervos suos recipientes se in eas. O domine perfice me et revela
mihi eas. Ecce vox tua gaudium meum vox tua super affluentiam voluptatum. Da
quod amo. amo enim. et hoc tu dedisti. ne dona tua deseras nec herbam tuam spernas siti-
entem. Aperiantur pulsanti mihi interiora sermonum tuorum. Per quem nos quesisti
non querentes te quesisti autem ut quereremus te verbum tuum per quod fecisti omnia
et in quibus unicum tuum per quem vocasti in adoptionem populum credentium. Scripsit hoc
moyses scripsit et abiit transiit hinc a te ad te et nunc non est ante me. nam si
esset tenerem eum et rogarem eum et per te obsecrarem ut mihi ista panderet. Unde scire
an verum diceret quod si hoc scirem num ab illo scirem. Intus utique mihi intus in domicilio
cogitationis mee nec hebrea nec greca nec latina nec barbara veritas sine oris et lingue
organis sine strepitu sillabarum diceret verum dicit et ego statim certus confidenter illi tuo

tu ob hoc dedisti dicere. Da michi et hec intelligere. Clamant creature etiam quod se ipsas
non fecerint. ideo sumus quia facti sumus; non ergo eramus antequam essemus ut fieri possemus a nobis. Fecisti ea qui pul
cher es: pulchra sunt enim; qui bonus es: bona sunt enim; qui es: sunt. nec ita bona, nec
ita pulchra sunt sicut tu conditor eorum, quo comparato nec bona sunt nec pulchra sunt nec
sunt. Et scientia nostra scientie tue comparata ignorantia est. Tu fabricator corporis, tu animum membris
imperitare fecisti. tu materiam unde facit aliquid. tu ingenium quo artem capit ut vide
at intus quid faciat foris. tu sensum corporis quo interprete traiciat ab animo ad materiam
id quod facit et renunciet animo quod factum est. Neque in universo mundo fecisti universum
mundum quia non erat ubi fieret antequam fieret ut esset. Ipse tempus et hec ad tempus facta verba
tua nunciavit auris exterior menti prudenti cuius auris interior posita est ad
eternum verbum tuum. At illa comparavit hec verba temporaliter sonantia cum eterno in silentio verbo
tuo et dixit: aliud est, longe longe aliud est. Hec longe infra me sunt nec sunt, quia fu
giunt et preteriunt. Verbum autem dei mei supra me manet in eternum. Omne quod esse
incipit et esse desinit, tunc debuisse incipere vel desinere in eterna ratione cog
noscitur, ubi nec aliquid incipit nec desinit. Verbum deus apud te deum sempiterne
dicitur et eo sempiterne dicuntur omnia. Neque enim finitur quod dicebatur et dicitur a
liud ut possint dici omnia, sed simul et sempiterne omnia; alioquin iam tempus et mu
tatio et non vera eternitas nec vera immortalitas. Hoc novi quoniam quodque non est quod erat et est
quod non erat, in tantum moritur et oritur. In evangelio per carnem ait et hoc insonuit foris
auribus hominum ut crederetur et intus quereretur et inveniretur in eterna veritate
ubi omnes discipulos bonus et solus magister docet. Quis docet nos nisi stabilis veritas?
Quia per creaturam mutabilem cum ammonemur, ad veritatem stabilem ducimur, ubi vere
discimus cum stamus et audimus et gaudio gaudemus propter vocem sponsi. Ut cog
noscamus docet nos quia principium est et loquitur nobis. Miro modo dicens et miro modo faci
ens. Quis comprehendet? quis cognoscet? quis enarrabit? Quid est illud quod inter
lucet michi et percutit cor meum sine lesione, et inhorresco et inardesco. Inhorresco
in quantum dissimilis ei sum, inardesco in quantum similis ei sum. Sic infirmatus est in paupertate vigor
meus ut non sufferam bonum meum donec tu domine qui propicius factus es omnibus iniquita
tibus meis et sanes omnes languores meos. Audiat sermocinantem me qui potest.
Si ullus motus novus in deo extitit et voluntas nova ut creaturam conderet

quam enim numquam condiderat. quomodo iam vera eternitas ubi oritur voluntas que non erat. Non
crearetur aliquid nisi creatoris voluntas precessisset. ad ipsam ergo substantiam pertinet voluntas
eius. Si autem voluntas dei sempiterna erat ut creatura esset cur non sempiterna creatura. Quis
tenebit illud et figet illud et paululum stet et paululum rapiat splendorem semper stantis
eternitatis et comparet cum temporibus numquam [stantibus]. Non preterit quidquam in eterno sed totum est presens.
Alta inquid scrutantibus gehennas parabat scilicet ante creationem celi et terre. Aliud
est videre. aliud est ridere. Sed non respondeo sic ego augustinus. Audenter dico antequam faceret celum
et terram non faciebat aliquid. si enim faciebat quid nisi creaturam faciebat. Nec preterire
potuerunt tempora antequam faceres tempora. si autem ante celum et terram nullum erat tempus cur queritur
quid tunc faciebas. non enim erat tunc ubi non erat tempus. Anni tui nec eunt nec veni-
unt. nostri autem eunt et veniunt ut omnes veniant. anni tui omnes simul stant. anni
tui dies unus et dies tuus non cotidie sed hodie quia hodiernus tuus non cedit crasti-
no sed neque succedit hesterno hodiernus tuus. Si quid intelligitur temporis quod iam nullas
vel minutissimas momentorum partes dividi possit id solum est quod presens dicatur quod tamen
ita raptim a futuro in preteritum transvolat ut nulla morula extendatur. nam si extenditur
dividitur in preteritum et futurum. presens autem nullum habet spatium. Cum dicuntur videri futura non
ipsa que nondum sunt id est que futura sunt sed eorum cause vel signa forsitan videntur
que iam sunt. Sunt hec in animo quedam tria et alibi ea non video presens de preteritis me-
moria. presens de presentibus contuitus. presens de futuris expectatio. Pauca sunt que proprie loqui-
mur. plura non proprie. sed agnoscitur quid velimus. Cum fructuosius confitebor insipienti-
am meam quod non tibi cui non sunt molesta studia mea flagrantia vehementer in scripturas
tuas. In animo qui illud agit tria sunt. nam expectat et attendit et meminit ut id quod ex-
pectat per id quod attendit transeat in id quod meminit. Quis igitur negat futura non-
dum esse. sed tamen iam est in animo expectatio futurorum. Et quis negat iam non esse
sed tamen adhuc est in mente memoria preteritorum. Et quis negat presens tempus carere spa-
cio quia in puncto preterit. sed tamen perdurat attentio per quam pergat abesse quod aderit.
Presens est attentio mea per quam traicitur quod erat futurum ut fiat preteritum. Quod quanto magis agitur
et agitur tanto abbreviata expectatione prolongatur memoria donec tota expecta-
tio consumatur. Tu erigis elisos ut non cadant quorum celsitudo tu es. Plus loquitur
inquisitio quam inventio et longior est petitio quam impetratio et operosior est manus pulsans

quam sitiens. Ubi est celum quod non videmus cui terra est omne quod cernimus. Non te
nebre mee loquantur michi. Defluxi ad ista et obscuratus sum sed etiam hinc etiam hinc adamavi
te. Audivi vocem tuam post me ut redirem et vix audivi propter tumultus impaca
torum. Et ecce nunc redeo estuans et anhelans ad fontem tuum. Nemo me prohibe
at hunc bibam et hunc vivam. Non ego vita mea sim. Tamen male vixi mors
michi fui in te revivisco. Iam dixisti michi domine voce forti in aurem interiore
quia tu eternus solus es habens immortalitatem quoniam ex nulla specie motuve mu
taris nec temporibus mutatur voluntas tua que alia et alia non est. Dixisti michi domine
voce forti in aurem interiorem quod omnes naturas atque substantias que non sunt quod tu es et tamen
sunt tu fecisti et hoc solum a te non est quod non est. Nullum peccatum tibi nocet aut perturbat
bat ordinem imperii tui vel in summo vel in imo. Eius voluntas non est extra eius substantiam
unde non modo vult hoc modo illud sed semel et simul et semper vult omnia que vult non
iterum et iterum neque nunc ista nunc illa nec velle postea quod nolebat aut nolle
quod volebat prius. Omne mutabile eternum non est. Quicumque in eis est in lumine quod
illuminat et quod illuminatur tantum est inter sapientiam que creat et que creatur sicut inter iusti
tiam iustificantem et iustitiam que iustificatione facta est. Explicant aut. xii.

Incipiunt auctoritates sancti Augustini in libro de anima et spiritu || libri confessionum.

Quoniam dictum est ut me ipsum agnoscam sustinere non possum ut me
habeam incognitum. Magna namque negligentia est nescire quid illud sit quo
celestia tam profunde cogitamus quo naturalia tam subtili indagatione investigamus
et de ipso quoque creatore nostro tam sublimius desideramus. Redde me michi immo deo
meo cui maxime et videbo quid sit animus et que partes eius. Animus est quedam
substantia rationis particeps regendo corpori accomodata. Animus sapientia illustratus et suum principium
et se ipsum cognoscit et quantum sit indecorum ut extra se querat quod intra se possit in
venire intelligit. Corporeis vero passionibus insopitus et per sensualitatis foras extra semet
ipsum abductus oblitus est quid fuit et quia nichil aliud se fuisse meminit nil preter
quod videtur credit. Ratio siquidem est animi aspectus quo per se ipsum verum intuetur. Ratiocina
natio est rationis inquisitio quare illa opus est adveniendo ista vero adinquirendo. Animus
dominator corporis rector et habitator per semetipsum videt se ipsum non querit aux
ilium oculorum immo ab omnibus corporis sensibus tamquam impedientibus et perstrepentibus

abstrahit se ad se ut noverit se apud se. Incommutabilis siquidem deus est, nostra vero sine
defectu libera non talis est animus. Sed proficit et deficit. novit ignorat meminit obliviscitur
modo vult modo non vult. diffusis cogitationibus absque consilio hac illucque vagatur.
Anima cognoscat deum supra se, se iuxta se, angelum iuxta se, et quicquid celi ambitu
continetur infra se. De concupiscibili gaudium et spes, de irascibili dolor et metus oriun-
tur. Affectus siquidem omni operi nomen imponit. Virtus est habitus mentis bene consti-
tute. Cum prudentia moderate fortiter et iuste amor et odium ordinantur in virtutes
erigunt prudentiam, scilicet ad iustitiam fortitudinem et temperantiam, que quatuor virtutes
ac cardines sunt omnium virtutum. Ad prodium mundi et sui proficit in amore dei et
proximi contra per contemptum temporalium et inferiorum transeat in desiderium eternorum. Cum
his passionibus is extrahetur ad sapientiam et quatuor affectibus ad caritatem. Ti-
mor de suppliciis et dolor de peccatis faciunt amore contemptum mundi et sui ut cum
virtutibus faciat miracula et cum potestatibus expellat demonia. Spes de premi-
is et gaudium de premiis faciunt dei. Anima ad similitudinem totius sapientie facta est, recta
omnium in se gerit similitudinem. Unde et a philosophis diffinita est omnium similitudo. Similis est
lapidibus per naturam, arboribus per vitam, animalibus per sensum, hominibus per rationem, angelis
per intellectum, deo per intelligentiam. Trinitas est in potentiis, spes in ymagine, visus
in munere. Job autem omnis divinitatis usus est examine quodammodo. Jacob propinqua
est quodammodo spes sancta. Deus regit erudit et consolatur et producit eternam ad optimum
In spiritu divina ad nos descendunt. Pater siquidem tradidit filium in quo filios
misit spiritum sanctum qui filios adoptaret in filios. Filium dedit in precium redemptionis, spiritum
sanctum in privilegium adoptionis. Se autem totum servat in hereditatem adoptatis. Omnia
est dei medicina quam nostra miseria. Deus enim vere penitenti veniam dare quam ipse
peccator accipere. Sic enim festinat absolvere reum a tormento conscientie sue quasi plus di-
ceret compassio miseri quam ipsum miseriam passio sua. Facultates et quasi metas cognoscendi
et diligendi habet anima certas. Cognitionem tamen veritatis et dilectionis ordinem non habet
nisi ex gratia. Vasa namque que capax sapientie fecit ut sint adiutrice gratia repleta ne vacua
vacua sint si strenuum operatorem invenerit. Dei nutu anima ad eum venit ut si
eius preceptum agere vellet, mercede acciperet eterne vite ac societatis angelorum. Si autem
contempnit, penas iustissimas lueret sine dolore gemitu sui ignis eterni.

Unus et idem spc ad seipm dr spc. ad corpus aia. Humana aia q2 incor.ea et hc
et exteriori corpus anima et spc pit vocari pt. no due aie. ronal et sensual. alta
q homo uiuat et alta qua ut quidam putant sapiat. Sz una eadeq3 aia in se
metipa uiuit p intellectum et corr. uitam p3 p sensu. Humanu naq3 corpus n
uiue n nasci sn aia ronali pt. Vegeta tn cresat et moue. et huam form i
ute recipit p'usqm aiam ronale accipiat. Duplex e3 uita aie. a q uiu in car
ne. et a q uiu in deo. Sensus inter refici in contemplatione deitatis. Sensus exte
or in contemplatione huanitatis. Pter deus ho fcus e3. ut to hoiem in se beti
caret et co aisio hois et adipm. Cu exterior s carnal ho suo uti. interior s q
obdormit. Non n agnoscit ho interioris s qui iocundi . loq exterior capi. Na incar
ne uiui in carne sent. et dolores carnis fug inqetu pt. Cu mortuus fuit s
aie q uiu incarne tunc uiuificare incipiet s ille q senciet semetipm et tunc
senciet dolores suos. Sanos oclos ht aia cu amortaliu cupiditat e3 abstracta
purgata atq3 remota aspic tunc cu inter luce contemplationis oculos figit
videt cu illa contemplatione aspirit q'nta sint gaudia. Sanitas facit aiam
securam. Aspectus rectam uisus btam. Aia pus sanata in educi ut in educta
reficiat. Ymago e3 in cognitione similitudo in dilectione ymago q2 ronal similitudo
q2 spalis. Ronale et intellectuale nrm quo ratiocinam. intelligi et sapim' me
tem dicim' que ita fca e3 ad ymagyne dei ut nlla interposita na ab ipa uitate
forme. Menas visio e3 intelligntia. gustus sapia. illa contemplat. ista delectat.
Aia sn corp' ymaginatione con sentiet roe con nas intellcu spm carnali intelli
gens spm incarnatum. Roni occurrens diuina pntia informat eam et facit intelli
gentia sn sapiam. E3 itaq3 quodq in rone ad supna et celestia intendes et dr
sapia et quidam e3 ad terrena ac caduca respiciens et vocat pticia. Melior
e3 iniquitas vir qm benefaciens mulier. Melior e3 siquide q p celeste desidiu
ascensus carne necca. sbtrahendo affligit qm qui p carnale affecm resolut
q comoda ei se satisface contendit. Cu mortale hoc induit imortalitate et corrup
tibile induerit incorruptione. tunc mente pit et corpore spuales effecti s modulu nrm
p mentis illuiacom oia sciemus et p corporis maxime leuitate vbiq3 esse valebi
mus. Senso nrm corpea uten in rone ro intellcu intellc in intelligentiam

et intelligencia mutabi indeum. Racio siquidem est quidam animi motus visum men-
tis acuens ueri a falsis distinguens. Supra racionem sunt que non sensu corporis non racione perscrutamur
sed diuina relacione comprehendimus. aut scripturarum auctoritatibus credimus. Anima percipiendi
appetit per inrasa contempnit inter utrumque discernit. Tota anima in hiis potenciis
suis subsistit non per partes diuiditur cum sit simplex. Deus est omnia sua et anima quedam
sua habet naturalia et ipsa omnia est. habet accidentalia et ipsa non est. Anima que uere spiritus est et
caro que uere corpus est in suis extremitatibus facile iungitur. i. in fantastico anime quod corpus
non est sed simile corpori et sensualitate carnis que uere spiritus non est sine anima fieri non potest. Sicut
non supremum anime intelligentia sine medio ymaginem similitudinemque sui gerit superioris i. dei
uni et eius suscepte capax est potuit et ad unionem personalem. Conuenientissima me-
dia carnis et anime sunt sensualitas carnis que maxime ignis est et fantasticum spiritus
quod igneus uigor dicitur. Deus dedit anime sensum et intellectum ut per sensum luceum uiui-
ficaret et per intellectum regeret. Anima per intellectum ingreditur et contemplatur dei
sapientiam et per sensum foris egreditur et contemplatur opera sapientie.

Expliciunt auctoritates sancti Augustini De anima et spiritu

Causa misse triplex est. s. honor sanctorum. salus uiuorum. requies defunctorum.
Premittitur autem que prologus oratio est in uocatione trinitatis in qua plibatur et ostenditur
quid sit cum misse. Suscipe sancta trinitas. i. coniunctim ut sancti proficiant ad honorem nobis
ad salutem etc. Triplicata oratio. scilicet non oratam tibi pacificare ecclesiam. Sunt tres mis-
sarum diei. ut alia dicatur de sanctis. alia de tempore. i. priuata. alia pro defunctis. Sunt quidem
tres partes ecclesie pro quibus oratur in exultatione quidem in peregrinatione quidem in expectatione.
In exultatione sunt sancti qui christi uestigia sunt secuti. In peregrinatione sunt uiui.
qui seruiunt christo. i. ueritati. unde apostolus. uanitati subiecta est etc. non uolens. In expec-
tatione sunt fideles defuncti qui expectant regem. Secundum hanc triplicem partem. dicas tres
missarum sunt diei et finium et officiorum. fine alia hominum missa de sanctis. i. Ite missa
est et alia de tempore. i. benedicamus domino. alia missa pro defunctis. Requiescant in pace. In
fine misse de sanctis mittitur ad gloriam in qua sancti iam requiescunt. Ite missa est.
quod dicitur. hostia aperte ad nos missa est. eo tempore. i. festinate ingredi. etc.
dicitur apostolus. festinate ingredi in illam requiem. Finis uero misse de tempore hortatur nos quod tunc tempore
ut benedicamus deum in ad instabilitate temporalitate in omni tempore. unde psalmista. benedicam dominum in omni tempore.